

Sylwia Krieger

Szkoła Podstawowa im. Igora Sikiryckiego
w Woli Zaradzyńskiej
e-mail: jakubsylwia@wp.pl

Praca bibliotekarza szkolnego w okresie nauki zdalnej

DOI: <http://doi.org/10.18778/0860-7435.33.11>

Abstrakt: W artykule opisano doświadczenia zdobyte w pracy bibliotekarza w okresie nauki zdalnej i hybrydowej w czasie pandemii COVID-19. Celem niniejszego tekstu jest wskazanie nowych metod i narzędzi wykorzystywanych podczas pracy w tym okresie (Teams, Forms, Live Worksheet, Vocaroo), a także podzielenie się dobrymi praktykami, które najlepiej sprawdziły się w działalności biblioteki szkolnej. Artykuł powstał na podstawie własnych doświadczeń, działań zrealizowanych w bibliotece oraz materiałów wykorzystanych przez Autorkę w pracy z czytelnikiem, dostępnych w czasopiśmie „Biblioteka w szkole”.

Słowa kluczowe: biblioteka szkolna, COVID-19, nauka zdalna, narzędzia TIK w pracy bibliotekarza

Wstęp

Od 12 marca 2020 roku (Premier: podjęliśmy decyzję..., 2020) decyzją rządu zostały zamknięte placówki oświatowe. Początkowo na krótko, jednak w związku z narastającym zagrożeniem pandemią stan ten przedłużył się i od 25 marca tego roku nauka zdalna stała się obowiązkowa. W szkołach i działających w nich bibliotekach należało zmienić sposób pracy z uczniem i czytelnikiem, dostosowując go do nowych warunków i zmieniających się okoliczności.

Zadania pracy biblioteki w tym okresie nie zmieniły się, na plan pierwszy (obok „realizacji potrzeb i zainteresowań uczniów, zadań dydaktycznych i wychowawczych szkoły”) (Statut Szkoły Podstawowej...) wysuwa się dostarczenie informacji i pomysłów do wykorzystania w czasie wolnym oraz przygotowanie do funkcjonowania w społeczeństwie informacyjnym (Walczevska-Klimczak, 2015). Realizację większości z nich przeniesiono do sieci. W pracy wykorzystywano przede wszystkim metody praktyczne i projektu (których efektem jest zrealizowanie konkretnego praktycznego zadania), eksponujących (przede wszystkim spotkanie w czasie rzeczywistym lub przekazanie przygotowanych materiałów do samodzielnej pracy) i podawcze (np. przysyłanie linków). W artykule tym opisano doświadczenia pracy bibliotekarza szkolnego w okresie pandemii. Zawiera przykłady działań podejmowanych podczas pracy z uczniami objętymi edukacją zdalną oraz wykorzystywane w pracy narzędzia.

Usługi informacyjno-biblioteczne dla czytelników

W pierwszym okresie po zamknięciu placówek, w Szkole Podstawowej w Woli Zaradzińskiej (powiat pabianicki, województwo łódzkie) zdecydowano o umożliwieniu bibliotekarzowi pracy zdalnej z domu. Nie realizowano bezpośredniej obsługi czytelnika (z wyjątkiem jednego dyżuru w szkole), jednak realizację części zadań umożliwiał program biblioteczny MOL Net+. W tym okresie uaktualniano katalog elektroniczny dodając m.in. hasła przedmiotowe i sygnatury. Przygotowano także listy zakupów nowości książkowych. W dzienniku elektronicznym szkoły regularnie informowano o podejmowanych działaniach i inicjatywach, możliwych do realizacji z wykorzystaniem Internetu i zachęcano do czynnego w nich udziału.

W roku szkolnym 2020/2021 zdecydowano o codziennej pracy biblioteki z zachowaniem zasad bezpieczeństwa. Aby utrzymać stały kontakt z czytelnikami (pozostającymi w domach) założono w aplikacji Teams¹ dwa zespoły („Biblioteka – klasy I–III” i „Biblioteka – klasy IV–VIII”). Publikowano w nich wszelkie informacje dotyczące pracy biblioteki, podejmowane działania, przekazywano uczniom linki do różnorodnych materiałów: audiobooków i książek dostępnych on-line (np. serwis Wolne lektury), filmów i spektakli teatralnych dla uczniów młodszych (zasoby wizualne np. Ninateki). Z pomocą aplikacji na bieżąco informowano także o wynikach i sukcesach uczniów, zarówno bezpośrednio, jak i na forum poszczególnych grup. Był to dobry ruch, ponieważ ucząc się zdalnie, uczniowie regularnie logowali się w Teams i mogli zapoznać się z nowymi informacjami, łatwiej dostępnymi niż w dzienniku elektronicznym (gdzie również zamieszczana była oferta).

¹ Aplikacja dostępna pod adresem: <https://www.microsoft.com/pl-pl/microsoft-teams/download-app>.

Formularze konkursowe Forms

W okresie nauki zdalnej do sieci przeniesiono wszystkie konkursy. Do ich realizacji wykorzystano formularze Microsoft Forms². We wcześniej wskazanym terminie w aplikacji Teams udostępniano link do zadania realizowanego samodzielnie lub w zespole. W ten sposób zrealizowano:

- Caloroczny Internetowy Quiz Czytelniczy³, trwający od października do maja,
- konkurs wiedzy o życiu i twórczości patrona szkoły Igora Sikiryckiego⁴ (zadanie zespołowe),
- konkurs znajomości legend polskich⁵,
- konkurs „Z czego ten cytat?” na Dzień Pisarzy,
- konkurs czytelniczy służący powtórzeniu wiadomości o lekturach przed egzaminem klas ósmych.

Formularze LiveWorksheet

Narzędzie LiveWorksheet⁶ wykorzystano podczas realizacji konkursu w związku z Dniem Kota oraz konkursu związanego z obchodami Roku Stanisława Lema⁷. Uczniom przesyłano przez aplikację Teams link do przygotowanej edytowalnej karty pracy (krzyżówka, tabela, tekst z lukami) wraz z terminem odesłania. Kartę należało uzupełnić w komputerze i odesłać bez logowania.

Informacja zwrotna

Jesienią i wiosną przygotowano głosowania na najciekawszą książkę. Do zbierania opinii i realizacji zdalnego głosowania wykorzystano narzędzia Mentimeter⁸ oraz Survio⁹. Dzięki nim uczniowie wypowiadali się anonimowo na różne tematy, także dotyczące ich samopoczucia w okresie nauki zdalnej (na zajęciach z wychowawcą), potrzeb czytelniczych czy własnych zainteresowań.

² Aplikacja dostępna pod adresem: <https://education.microsoft.com/pl-pl/resource/38821d13>

³ Link do jednego z zadań autorskich na temat powieści „Hobbit”: <https://forms.office.com/r/AxefQZG9x4>

⁴ Link do zadania własnego dotyczącego patrona szkoły: <https://forms.office.com/r/pwPy84TfvG>

⁵ Link do konkursu: https://forms.office.com/Pages/ShareFormPage.aspx?id=SbjMk7km3kyuZW1cdLV_Bh9kWG27PgFGn2fld9v6DY9UQjhCV0lzMjRNN09WMklXS01ENk1YWIBLVC4u&sharetoken=17QCeuaptBdnjGldHL1R

⁶ Narzędzie dostępne pod adresem: <https://www.liveworksheets.com/>

⁷ Konkurs „Początki i końce”. Pobrane 2 listopada 2021, z: <https://www.liveworksheets.com/2-dm869394vx/>

⁸ Narzędzie dostępne pod adresem: <https://www.mentimeter.com/>; ankieta dotycząca książki jesieni. Pobrane 2 listopada 2021, z: <https://www.menti.com/m82ygrm4k9/>

⁹ Narzędzie dostępne pod adresem: <https://www.survio.com/pl/>; link do głosowania: <https://www.survio.com/survey/d/A2K2U8Q1J9E8Y7L4J>

Aplikacja Vocaroo – wspólne czytanie

Na bieżąco realizowano współpracę z najmłodszymi czytelnikami, kontynuując realizację projektu czytelniczego „PoczytajMy”, którego organizatorem jest Centrum Edukacji Obywatelskiej. Wraz z uczniami klas IV i VII ustalono zasady pracy w okresie nauki zdalnej. Czytanie na żywo dla grup przedszkolnych zamieniono na nagrania. Od października do lutego nagrywano fragmenty bajek za pomocą Vocaroo¹⁰ – aplikacji do zapisu głosu on-line. Po wspólnym wybraniu książki poszczególne fragmenty uczniowie nagrywali (a nawet montowali) samodzielnie w domu, następnie przekazywali wychowawcom przedszkola przez Teams. Trzy spotkania czytelnicze przygotowano wyłącznie za pomocą tego narzędzia. Podczas zaplanowanych i zamieszczonych w Teams zajęć z biblioteką łączyli się z domów (w przerwach pomiędzy lekcjami) uczniowie oraz ze szkoły nauczycielka przedszkola wraz ze swoją grupą. Czytanie odbywało się „na żywo”, było także okazją do wirtualnej rozmowy i interakcji z przedszkolakami, co bardzo im się podobało.

Vocaroo wykorzystano także do udziału w Ogólnopolskim Czytaniu „Jeźdźcy” Małgorzaty Musierowicz oraz Dniu Czytania Tolkiena – nagrania przygotowane przez uczennicę klasy VIII udostępniono klasom w Teams.

eTwinning w bibliotece

Okres nauki zdalnej stał się okazją do poszerzenia form działalności biblioteki o projekty eTwinning „Na półce z książkami”¹¹, „Bookmarking Europe” oraz „Dzień Języka Ojczystego” promujących czytanie wśród uczniów klas młodszych oraz znajomość języków wśród starszych. Podczas ich realizacji wykorzystano wiedzę i narzędzia zdobyte na szkoleniach z zakresu wykorzystywania narzędzi TIK w pracy bibliotekarza (np. Wakelet¹² – aplikacja służąca do tworzenia kolekcji zasobów internetowych, Jigsaw Planet¹³ – aplikacja do tworzenia i układania puzzli, Story Jumper¹⁴ – aplikacja do tworzenia książeczek elektronicznych, Nearpod¹⁵ – aplikacja do tworzenia zajęć zdalnych z wykorzystaniem interaktywnej prezentacji oraz zadań dla uczniów).

¹⁰ Aplikacja dostępna pod adresem: <https://vocaroo.com/>

¹¹ Wakelet zrealizowany w projekcie. Pobrane 2 listopada 2021, z: <https://wakelet.com/wake/Ba1-uDjIbiZXi6BQhrlZB/>

¹² Aplikacja dostępna pod adresem: <https://wakelet.com/>

¹³ Aplikacja dostępna pod adresem: <https://www.jigsawplanet.com/?lang=pl/>

¹⁴ Aplikacja dostępna pod adresem: <https://www.storyjumper.com/>

¹⁵ Aplikacja dostępna pod adresem: <https://nearpod.com/>

Aplikacja Teams – spotkania na żywo

Narzędzie służące do przeprowadzania zajęć lekcyjnych wykorzystano do promocji czytelnictwa i zainteresowania książką. Z okazji Światowego Dnia Książki odbyło się poprzez Teams czytanie fragmentów powieści Rafała Kosika *Amelia i Kuba. Tajemnica dębowej korony*. Dla całej społeczności szkolnej utworzono spotkanie, podczas którego zainteresowani słuchacze przyłączali się w dowolnej chwili podczas przerw, aby posłuchać czytanej książki. W spotkaniu uczestniczyło wielu uczniów, w tym grupa kilkunastu obecnych na wszystkich przerwach z książką.

Konkursy z wykorzystaniem zdjęć i nagrań

Jak co roku w kwietniu odbył się w szkole Konkurs Pięknego Czytania w oparciu o książki *Kolorowy szalik* Barbary Kosmowskiej i *Detektyw Pozytywka* Grzegorza Kasdepke. Aby do niego przystąpić, uczniowie wraz z rodzicami nagrywali filmiki, na których czytali wskazane, przesłane wcześniej w dzienniku elektronicznym, fragmenty powieści. Nagrania odsyłało poprzez Teams, również jury konkursu oglądało i oceniało je zdalnie. W ten sam sposób przebiegał konkurs „Żywa okładka książki” – uczniowie wykonywali własne wersje okładek, wykonane z użyciem programów do edycji zdjęć (np. Canva). Zadania te w szczególny sposób angażowały także rodziców, pomagających w tworzeniu okładki i nagrania, a uczniowie nabywali często nowe umiejętności TI.

Inne zadania

Dodatkowo bibliotekarzowi przydzielono zadania opiekuńcze nad uczniami w świetlicy i bibliotece podczas zajęć on-line w szkole. Czas pracy zdalnej był okazją do przeprowadzenia prac technicznych i porządkowych księgozbioru i zasobów elektronicznych. Realizowano także szkolenia i kursy on-line dotyczące obsługi narzędzi TIK w pracy bibliotekarza.

Podczas pracy hybrydowej z biblioteki korzystali uczniowie klas I–III (zgodnie z zasadami pracy w pandemii), regularnie tworzone były wystawy ciekawych książek, związane tematycznie z kalendarzem roku szkolnego. Dzieci przyłączyły się także do akcji promującej czytelnictwo „Bilet powrotny do biblioteki” realizowanej przez miesięcznik „Biblioteka w szkole”¹⁶.

¹⁶ Bilet powrotny do biblioteki. Proponujemy akcję czytelnictwa dla klas I–III. Informacje o realizacji projektu dla organizatora dostępne na stronie: <https://biblioteka.pl/artukul/Bilet-powrotny-do-biblioteki/10266>, oraz w wersji dla uczestników (uczniów i ich rodziców): <https://biblioteka.pl/artukul/Bilet-powrotny-do-biblioteki/10292/>.

Zakończenie

W związku z zakazem samodzielnego poruszania się uczniów, liczba odwiedzin w bibliotece spadła, zmniejszyła się także liczba wypożyczeń. Częściej bibliotekę odwiedzali rodzice, aby wypożyczyć książki dla swoich dzieci. Uczniowie przede wszystkim zaangażowani w naukę zdalną, do biblioteki pracującej zdalnie zaglądali rzadziej. Należy jednak zauważyć, że utworzyła się grupa uczniów chętnie angażujących się także w działalność zdalną biblioteki szkolnej.

Bibliografia

- Bilet powrotny do biblioteki. Proponujemy akcję czytelnictwem dla klas I–III (2021). *Biblioteka w szkole*, **1**, 26–28.
- Majkusiak, Danuta (2021). Sprawozdanie z pracy bibliotekarza. *Biblioteka w szkole*, **1**, 8–11.
- Milanowska, Bożena (2021). Klub książki Narnia w aplikacji Teams. *Biblioteka – centrum informacji*, **2**, 20–24.
- Pietrzak-Plachta, Iwona (2021). Konkurs on-line krok po kroku – okiem praktyka. *Biblioteka – centrum informacji*, **2**, 18–19.
- Premier: Podjęliśmy decyzję o zamknięciu wszystkich placówek oświatowych i szkół wyższych (2020). W: Kancelaria Prezesa Rady Ministrów [online]. Pobrane 2 listopada 2021, z: <https://www.gov.pl/web/premier/premier-podjelismy-decyzje-o-zamknieciu-wszystkich-placowek-oswiatowych-i-szkol-wyzszych/>
- Sochacka, Monika (2021). Jak pracować z uczniami kl. IV–VIII w czasie pandemii? *Biblioteka w szkole*, **3**, 20–22.
- Statut Szkoły Podstawowej im. I. Sikiryckiego w Woli Zaradzyńskiej z oddziałami przedszkolnymi. (b.d.). Pobrane 2 listopada 2021, z: https://www.spwzaradzynska.pl/fileadmin/user_upload/statut-30-08-2021.pdf/
- Walczewska-Klimczak, Grażyna (2015). Bibliotek portret własny [online]. Pobrane 2 listopada 2021, z: <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=3512/>
- Wasilewski, Janusz (2021). Rok w pandemii. *Biblioteka w szkole*, **2**, 4–8.

Work of a school librarian in the period of distance learning

ABSTRACT: The article describes the experience gained in the work of a librarian during the distance and hybrid learning period during the COVID-19 pandemic. The purpose of this text is to indicate new methods and tools used during work in this period (Teams, Forms, Live Worksheet, Vocaroo), as well as to share good practices that have worked best in the activities of the school library. The article was created on the basis of her own experiences, activities carried out in the library and materials used by the author in working with the reader, available in the magazine "Library at school".

KEYWORDS: school library, COVID-19, distance learning, ICT tools in the librarian's work